

ЗАСОБИ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ПРОФЕСІЙНО-НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У дослідженні доведена доцільність для майбутніх фахівців оволодіння соціокомунікативною компетентністю, тобто вміннями і навичками вербальної і невербальної поведінки у типових ситуаціях трудового процесу, що підвищить ефективність їх трудової соціалізації, більш ефективної активності у ситуаціях професійної та соціальної діяльності.

Ключові слова: умови життєдіяльності, вербальна і невербальна поведінка, професійна і соціальна взаємодія.

The study proved the expediency for future specialists of mastering socio-communicative competence, that is, skills and abilities of verbal and non-verbal behavior in typical situations of the labor process, which will increase the effectiveness of their labor socialization, more effective activity in situations of professional and social activity.

Keywords: living conditions, verbal and non-verbal behavior, professional and social interaction.

Численні дослідження підтверджують той факт, що у ситуаціях професійної діяльності соціальні комунікації реалізуються не менш активно, ніж спеціальні (що мають відношення до конкретних виробничих, ділових чи навчальних процесів). Так, будь-які форми взаємодії співробітників у тій чи іншій організації будуються насамперед у плані соціально-комунікативних контактів.

Соціальна взаємодія характеризується специфічними ціленастановами, рольовими настановами взаємодії, соціально-психологічними та соціально-мовленнєвими характеристиками комунікантів. Усе це потрібно мати на увазі, розробляючи навчальні, методичні матеріали для майбутніх фахівців.

Щоб розроблена система адекватно сприймалася фахівцями, які працюють в системі «людина-людина», незалежно від конкретного місця діяльності, рівня освіти, посади, необхідно уточнити перелік засобів, форм, видів комунікації на основі аналізу і синтезу результатів досліджень і практичних рекомендацій [2].

Вербальна комунікація, безумовно, носить чільний характер в будь-якій області людської діяльності. Професійне володіння мовою стає важливою складовою успіху в безлічі професій. Саме цей момент робить вербальний і невербальний (візуальний) види комунікації основними в роботах більшості фахівців.

Вербальні комунікації – це усні та письмові повідомлення. За даними А. Піза передача інформації відбувається за рахунок вербальних засобів (тільки слів) на 10%, звукових засобів (включаючи тон голосу, інтонації звуку) – на 35 %, за рахунок невербальних засобів – 55 %. Вербальна комунікація – взаємодія, побудована на лексично виокремлених одиницях (словах): усне (мовленнєве) та письмове (текстове).

Добре відомо, які види вербальної взаємодії частіше реалізуються у професійній та діловій комунікації:

- пізнавальна (когнітивна) – здійснюється з метою освоєння нової інформації і застосування її в практичній діяльності;
- переконуюча – ставить за мету викликати у партнерів із спілкування певні почуття та сформувати ціннісні орієнтації та настанови, переконати у правомірності тих чи інших стратегій взаємодії; зробити своїм однодумцем;
- експресивна – здійснюється з метою сформувати у партнера психоемоційний настрій, передати почуття, переживання, спонукати до необхідного соціального вчинку;
- сугестивна – ставить за мету справити навіюваний вплив на партнера для зміни його поведінки, зміни настанов, ціннісних орієнтацій;
- ритуальна – ведеться для закріплення та підтримки конвенціональних відносин, регуляції соціальної психіки в групах, збереження ритуальних традицій фірми, корпорації та ін.

У дискусії на будь-яку тему працівники організації активно використовують

і вербальні і невербальні засоби. Відомо, що невербальні засоби ділового етикету сприяють актуалізації контактів в ситуаціях взаємодії.

Порівнюючи загальні та приватні форми комунікації, вчені дійшли висновку, що засоби, які використовуються в соціальних комунікаціях, є ніби продовженням існування людського тіла, доповнюючи та посилюючи недостатні функції, особливо зору та слуху. Засоби комунікації можуть бути використані як навмисно, так і ненавмисно. Невербальні сигнали (міміка) дуже часто інформують одержувача без особливого бажання на те відправника повідомлення.

Між вербальними та невербальними засобами спілкування існує своєрідний розподіл функцій: словесним каналом передається чиста інформація, а невербальним – ставлення до партнера із спілкування.

Аналіз всіх систем невербальної комунікації показує, що вони, безсумнівно, грають велику допоміжну (а іноді самостійну) роль у комунікативному процесі. Всі системи невербальної комунікації допомагають виявити такий істотний параметр комунікативного процесу, як наміри його учасників. Разом із вербальною системою комунікації ці системи забезпечують обмін інформацією, який необхідний людям для організації спільної діяльності.

Говорячи про необхідність розвитку мовленнєвої комунікації у процесі підготовки фахівців, перш за все, відзначимо, що вивчення феномену соціальної комунікації, розпочате ще філософами давнини, триває й активізується. Підтвердженням цьому є виокремлення соціальних комунікацій в окремий науковий напрямок гуманітарного знання.

Сучасні соціальні умови життєдіяльності спонукали широкі маси населення до організаторської діяльності. Ця обставина висунула на перший план необхідність розвитку форм, видів і засобів соціально-ділової комунікації, перш за все, у професійній сфері, необхідність у формуванні (розвитку) комунікативної компетенції всіх осіб, що вступають у професійні, соціальні, соціально-ділові відносини.

Компетентнісний підхід до складання освітніх програм вищої школи диктує необхідність аналізу засобів комунікації, які необхідні для майбутніх фахівців у ситуаціях професійного та ділового спілкування, і уніфікації засобів і видів їх використання [1].

Можна стверджувати, що оволодіння соціокомунікативною компетентністю, тобто вміннями і навичками вербальної і невербальної поведінки у типових ситуаціях трудового процесу підвищить ефективність підготовки фахівців до трудової соціалізації, до більш ефективної активності у ситуаціях професійної та соціальної діяльності.

Використані джерела

1. Барабанова Н. Р. Структурна характеристика соціально-ділової комунікації / Н. Р. Барабанова // Вісник Харківської державної академії культури. Серія : Соціальні комунікації : зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2015. Вип. 47. С. 100–110
2. Кузьмінський А. Підготовка майбутнього фахівця в контексті компетентнісного підходу URL: http://ubgd.lviv.ua/konferenc/kon_ikt/plen_zasid/Kuzminskui.pdf . – Назва з екрану.